

FJERSJAKK

Organ for Norges Fjersjakkforbund (NFSF)
(tidl. Norges Postsjakkforbund)

Nr. 3

SEPTEMBER

2010

ÅRG. 66

Holger Blauhut

Uoffisiell verdensmester i «lag-fjersjakk»

Innhold

NFSFs organisasjon	2
Redaktørens hjørne	3
Presidentens hjørne	3
Superveteraner, jubilanter . . .	4
Holger Blauhut	6
Debatt	8
Partispalten	9
Hvem er hvem i NFSF	12
Postsjakk-OL gjennom tidene (8)	14
Morten Lilleøren: Fra laboratoriet (4)	16
Turneringsbarometer	20

NORGES FJERNSJAKKFORBUND

(tidl. Norges Postsjakkforbund)

Stiftet 1. september 1945.

Tilsluttet International Correspondence Chess Federation (ICCF).

Styrets sammensetning:

- President: Raymond Boger, Merkurveien 14, 4021 Stavanger. Tlf.: 900 56874.
president@fjernsjakk.no
- Vise-president: Petter Lund, Friggsv. 10, 1349 Rykkinn. Tlf. 46 81 00 61.
visepresident@fjernsjakk.no
- Sekretær: Henrik Sjøel, Lutvannsveien 11, 0676 Oslo. Tlf. 97 03 59 47 /
63 80 76 23 (a). styremedlem1@fjernsjakk.no
- Kasserer: Arne O. Trana, Solvangvn. 19, 7713 Steinkjer. Tlf. 97 64 40 91
kasserer@fjernsjakk.no
- Turneringssjef: Sven Nordal, Tangenvn. 101, 1450 Nesoddtangen. Tlf. 66 91 29 69, 958 53901
turneringssjef@fjernsjakk.no
- Styremedlem: Reidar Gramstad, Askepottveien 26, 4314 Sandnes. Tlf. 95 86 51 03
styremedlem@fjernsjakk.no

ICCF-kontakt: Morten Lilleøren, Stovnerveien 33 E, 0982 Oslo. Tlf. 977 71675
iccf@fjernsjakk.no

Øvrige medarbeidere

- Redaktør av *Fjernsjakk* : Øystein Sande, Myravegen 25, 6100 Volda.
tlf. 93 88 91 64
redaktoer@fjernsjakk.no
- Redaktør av NFSFs nettsider: Henrik Sjøel (adr. og tlf. se ovenfor)
webmaster@fjernsjakk.no

Turneringsledere: Se Turneringsbarometeret

E-post til alle i styret: alle@fjernsjakk.no NFSFs hjemmeside på Internett: www.fjernsjakk.no

Utvalg, komitéer, revisor

- Uttaks- og turneringskomité: Sven Nordal, Geir Brobakken og Raymond Boger
- Reglements- og tvistekomité: Vidar Taksrud, Øystein Sande og Per Lea
- Valgkomité: Øystein Sande, Hans Olav Lahlum, Jon Friis og Bjørn Brobakken
- Dokumentasjonskomité: Roald Berthelsen, Øystein Brekke, Svein Olsen, Per Lea og
Karl-Petter Jernberg
- Revisor: Vidar Taksrud

Medlemskap

Alle norske fjernsjakkspillere kan opptas som medlemmer. For øvrig kan alle som er bosatt i Norge, bli medlemmer. Medlemskontingenten for 2010 er kr 435, for ungdommer (inntil 25 år, dvs. født i 1985 eller seinere) kr 200. De livsvarige medlemmene betaler en avgift i 2010 på kr 100 for tilsending av bladet. Innbetalinger skjer enklest til NFSFs konto i Sparebanken Hedmark: 1822.23.47307. Husk å påføre kassererens navn og adresse på betalingskortet.

Abonnementsprisen på *Fjernsjakk* er:

Norge: kr. 275; Norden: kr. 380, resten av verden: kr. 430. Spesial: kr. 250.

Subscriptions for non-members outside Scandinavia: 430 NOK.

Payments should be made to: Norges Fjernsjakkforbund, Giro account in Sparebanken Hedmark: 1822.23.47307, Norges Fjernsjakkforbund.

Redaktørens hjørne

Fra postkort til server

Til dette nummeret er det kommet et innlegg som virkelig går radikalt til verks. Innsenderen (som ønsker å være anonym) foreslår rett og slett å slå sammen de to norske sjakkforbundene, NFSF og NSF!

Red. vil ikke selv gå ut med noe standpunkt til dette forslaget (han ser både for- og motargumenter), men vil heller slippe debatten løs. Skriv og si din mening!

Norges Postsjakkforbund ble stiftet i 1945 og ble i løpet av få år en stor suksess, med flere hundre medlemmer. Å spille sjakk pr. postkort (dvs. egne sjakk-kort) vil vel for de fleste i dag fortone seg som både gammeldags og tungvint, men den gang var et utmerket tilbud – ikke bare for spillere ute i «utkantene» som ikke hadde en lokalsjakkklubb å vanke i, men også for (brett)spillere på høyt nivå som ville bruke postsjakken som et middel til å fordype seg skikkelig i spillet og dermed bli en enda bedre sjakkspiller. (Olaf Barda er et utmerket eksempel; av de store verdensstjernene vet vi at Paul Keres gjorde det samme.)

I dag er situasjonen som kjent totalt annerledes, med informasjonsteknologiens inntog, også i sjakkverdenen. PC-en er faktisk blitt et viktigere arbeidsredskap enn (det fysiske) settet av brett og brikker for de fleste sjakkspillere, med parti-databaser, spilleprogrammer osv. For oss tidligere post-spillere er nå serveren i ferd med å seire fullstendig, og danke ut ikke bare postkortene, men også e-post som formidlingskanal. Vårt forbund har forlenget strøket «post» fra navnet sitt, men kanskje burde skrittet vært tatt fullt ut da vi skiftet navn, og kalt forbundet vårt «Norges Serversjakkforbund»?

Uansett, med serveren har vi et helt annet tilbud enn med de gamle postkortene! Samtidig har tallet på aktive medlemmer sunket til bare

Presidentens hjørne

Kjære landsmenn!

Dette blir mitt første skriv til dere som president da jeg uheldigvis havnet på sykehus ved forrige utgivelse av vårt medlemsblad.

Denne våren har dessverre ikke vært lett for meg. To ganger på sykehus, ny jobb på Østlandet, men fortsatt bor jeg i Stavanger så det blir en del pendling på meg framover.

Nei! ... det får holde, nok sutring fra min side, nå over til postsjakken!

Først ønsker jeg å takke Jon Friis og Bjørn Brobakken for lang og god innsats for vårt lille forbund ... Takk gutter!

Deretter ønsker jeg Sven Nordal (come-back!) og Reidar Gramstad velkommen inn i NFSFs styre.

Det er planlagt to landskamper. Vi er i kontakt med Estland om en match på ca 25 bord. Morten Lilleøren står for denne kontakten.

Her kan det kanskje også bli mulighet for noen spillere som bare ønsker å spille over vanlig post.

I februar/mars blir det landskamp mot Danmark. Denne er klar og danskene lover oss hard kamp! ... Så still opp!

NFSF vil sansynlig starte med lyn/hurtig serversjakk! til høsten etter ønske fra noen av medlemmene. Her er ikke formatet helt klart ennå, men det kan bli sånn at hurtigdelen blir arrangert som ett NM.

I desember blir i tillegg utlyst NM 2010, SNM 2010 og Nordisk Senior mesterskap ... Så still opp!

Til sist: Vi alle savner dere Øystein Lorentzen og Thor Løvholt ... Dere vil aldri bli glemt.

---

vel 100. Kan vi utnytte serveren til å snu denne trenden? Med eller uten sammenslåing?

Superveteraner, jubilanter og selve sjakkforskeren!

For to-tre år siden ga Per Lea meg en tykk liste over forbundets 3100 første medlemmer og imponerende mange av dem, ikke minst i starten, med fødsels- og dødsdatoer påført i egne kolonner. For en som selv pusler med å dokumentere norsk sjakkhistorie, var denne lista noe av en åpenbaring.

av Øystein Brekke

Gjennom Norges Postsjakkforbunds historie fra 1945 og til 1980- eller 90-tallet var det mer alminnelig at aktive, interesserte sjakkspillere deltok eller hadde deltatt også i postsjakk enn at de ikke hadde gjort det. Forbundets ærverdige medlemsliste forteller dermed mye om norsk sjakkhistorie totalt i de første 40 - 50 årene etter krigen.

Det er forbundets mangeårige formann og leder fra 1983 til 99, Per Lea, selv 60-årsjubilar tidligere i år (født 24.4.1950) som nøye vedlikeholder dette spesielle medlemsarkivet vårt på PC'en sin. I sin tid valgte han heldigvis å skrive alt innholdet fra en gammel medlemsprotokoll inn i det nymotens verktøyet Excel regneark.

Jernberg i Tromsø

Men Per forteller at det meste av informasjonen om fødsels- og dødsdatoer kommer fra den hele tida iherdig arbeidende Karl Petter Jernberg i Tromsø. Karl Petter (ja, etter kirkeboka er navnet korrekt uten bindestrek mellom!) har i de siste tjue årene holdt på nesten sammenhengende med dette mosaikkarbeidet. Han har ennå ingen PC, men hva gjør det når han har både telefon, gode medhjelpere og en mobiltelefon å sende SMS-er med. Ja, mobilen kan gå uvanlig varm når Jernberg kommer med sine stadig nye meldinger om viktige funn og antagelser!

– Det startet egentlig i 1988 da Arild Ernstsen i Tromsø Sjakklubb serverte meg en kopi av klubbens medlemsprotokoll med navn på alle medlemmene fra 1918 og oppover og ga meg oppdraget om jeg kunne skaffe informasjon om dem, forteller Karl Petter, som ikke høres ut til å ha slike problemer med å huske navn slik vi andre kan ha.

Da Jernbergs detektivarbeid i 1989 nettopp førte ham til Per Leas oversikt over postsjakkforbundets medlemmer, var han snart i gang med letearbeidet på disse 3000 medlemmene også... Når vi skryter av arbeidet hans og resultatene, er Karl Petter snar med å framheve god hjelp som han har og har hatt, ikke minst av sin søster Ranveig Holme i Kodal ved Sandefjord og i det siste også av Bjørn Lund Nilson i Sandefjord. Detektivarbeidet er utført blant annet i forhold til folkeregisteret, skattelister, gravplasser og det såkalte DIS-registeret på internett der mange lokale gravminner er registrert, og også telefonen blir brukt. Karl Petter framhever også tidligere god hjelp som han fikk fra medlem nr 11 Hans Eliassen i Drammen (1904-98) og medlem nr 16 Kristian Langerød på Konnerud i Drammen.

En 80-årig klubbmester

Her smetter vi selv inn og forteller at samme 80-årige Kristian Langerød (født 20.12.1929) fortsatt er høyst aktiv ved sjakkbrettet og nå i våres ble klubbmester i Konnerud Sjakklubb, ja i øverste klasse. Han ble medlem i Norges Postsjakkforbund allerede den første høsten i 1945, og bare 15 år gammel var han desidert yngst blant medlemmene. Han kan fortelle at bakgrunnen var at han var nabo med den kjente mesterspilleren Trygve Moen på Konnerud og ble nysgjerrig på postkortene med sjakktrekk på. Trygve Moen (1911-89) var medlem nr 2

etter Olaf Barda og én av våre aller sterkeste postsjakkspillere i de nærmeste årene etter krigen. Den hyggelige veteranen Kristian Langerød har nå ikke vært medlem hos oss eller aktiv i postsjakk på mange år.

Superveteraner fra 1945

To andre og framtrepende medlemmer fra forbundets første leveår vet vi at fortsatt er høyst oppegående, selv om de heller ikke spiller fjernsjakk nå. Medlem nr 110, Tore Resøy ble mye senere norgesmester i 1987 og bor nå på Bjørkelangen. I skrivende stund fyller han snart 85 år, født 17.9.1925. En god del eldre er medlem nr 49, Henry Simonsen, som 93 år gammel (født 9. april 1917) stadig er aktiv i Larvik Sjakklubb der han har vært medlem siden tidlig på 30-tallet! I postsjakk-NM 4 og 5 tidlig på 50-tallet deltok han i øverste klasse, men uten å hevde seg i toppen. Han var nok enda sterkere i nærsjakk der han utkjempet mange harde dueller på førstebord i kretskamper mot nabobyenes storspillere Ernst Rojahn i Tønsberg (1909-77) og Trygve Nalum i Sandefjord (1917-98), som begge selvfølgelig også var postsjakkspillere.

Forbundets eldste medlem

En annen snart-93-åring, Ulf Tiller i Trondheim (født 24. oktober 1917) er vårt eldste nåværende medlem. I en hyggelig telefonsamtale forteller han at han nå bare spiller litt sjakk på nettet, men ikke så veldig mye lenger, for han taper så mye på tid, som han sier. Ulf Tiller er en velkjent profil i det trondhjemske sjakklivet og forteller at han i perioder var medlem i både Arbeidernes Sjakklubb (der han kom med på uoffisielle møtekvelder under krigen) og i Trondhjems Schakklubb og faktisk har vært både klubbmester og formann i begge klubbene, som tidlig på 90-tallet slo seg sammen til Trondheim Sjakkforening. Ulf Tiller ble medlem i NPSF i 1951 med medlemsnummer 599.

De lengstspillende medlemmene

To vesentlig yngre herremenn, årets 75-årsjubilanter Einar Andreassen (født 12.12.1935) og Jon Friis (født 4.3.1935), er etter alt å dømme de to tidligste medlemmene som stadig er aktive fjernsjakkspillere, med yngstemann Einar et lite springerhode foran med medlemsnummer 596 mot 694, begge innmeldt i 1951 og dermed snart 60-årsjubilanter i sporten vår. Litt eldre og stadig aktiv er Odd B. Johansen i Fredrikstad (26.8.1932), men han har vært medlem i litt kortere tid, med medlemsnummer 919. Konkurransen er sterk! Og apropos 75-årsjubilanter, må vi for all del også nevne at Rolf W. Tangen (medlem nr 708) runder denne milepælen 8. november i høst. Rolf avrundet den dominerende Sarpsborg-epoken i ledelsen av forbundet vårt da han var formann fra 1970 til 76. Senere ble han også president i Norges Sjakklubb fra 1983 til 85 og er den eneste som har hatt toppleder vervet i begge forbundene.

Karl Petter Jernberg
(Foto: Bjørn Berg Johansen)

Forskeren som også jubilerer

Karl Petter Jernberg har også selv satt sitt preg på forbundet gjennom mange tiår, og sannelig jubilerer han ikke selv nå i høst med 50 års medlemskap! Han kom med i klasse 4, gruppe 1 i NM 1961 fra oktober 1960. I en SMS gir Karl Petter informasjon om deltagerne i gruppen, men lurer på om noen av leserne vet noe om Oddvar Jørgensen på Hønefoss og derunder om han lever nå? Slik spør han på jakten etter å fylle de fortsatt mange hullene på en lang medlemsliste. «En som volder meg litt hodebry er medlem nr 92 Øystein Byrkjeland. Familien vet ikke om han er død. Han flyttet til Vasa i Finland, og det er en Birkeland der...». «Og har du nokka på medlem nummer 50?» Men enda oftere kan Jernberg fortelle om funnene sine: «æg kan fortelle deg en annen ting...», og så er vi i gang igjen. Blant annet forteller han at medlem nummer 695 Kaare Nygaard fyller 90 år 8. desember i år. Han bor på Froland ved Arendal og har tidligere vært formann i både Tromsø Sjakklubb (selvfølgelig) og Arendal Sjakkelskab.

Og så kan vi fortelle at medlem nr 1337 faktisk fyller 70 år på nyåret, nærmere bestemt 10. januar. Han bor i Tromsø, arbeider med sjakkpersonalia over hele landet (minst) og heter altså Karl Petter Jernberg. Han kan trenge minst 25 aktive år til for å fullføre dokumentasjonen om (stort sett tidligere) medlemmer. Og innimellom spiller han sjakk også, både fjernsjakk eller snarere postsjakk på gamlemåten og også nærsjakk som nå i august da han rett og slett deltok i årets åpne stormesterturnering Arctic Chess Challenge i hjembyen, Tromsø. Han er på sin måte helt fenomenal. Vi høres nok!

**Har du spilt et godt parti?
Send det til redaktøren!**

Holger Blauhut

Uoffisiell verdensmester i fjern-lagsjakk –med GM-napp

Holger Blauhut fra den tyske byen Rostock ved Østersjøen flyttet for ca. tre år siden til Sarpsborg. Han meldte seg da inn i NFSF, og er med sin SIM-tittel og ratingtall (pr. i dag) på 2522 nr. 6 på «Norges-toppen» og et verdifullt tilskudd til det norske fjernsjakkmiløet.

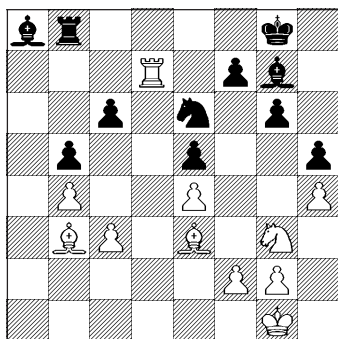
Denne overgangen har ikke hindret ham i å spille på et tysk lag – HGS Uni Rostock – i Champions League. Han spilte på 1. bord, sammen med 2. Mathias Schwenck 3. Volker Penzien og 4. Thomas Schwetlick. De har vært med helt fra begynnelsen i 2002, kom først bare til B-finalen, som de så vant og kunne starte i A-finalen i 2007. Der spilte Holger meget godt, og vi kunne i dette bladet gratulere ham med GM-nappet allerede i nr. 1/2009 og bringe et par partier av ham i nummeret etterpå. Nå er finalen ferdigspilt, og Rostock-laget har gått helt til topps med 24½ p. (av 40), bare halvpoenget foran et annet tysk lag, Safer Sacs Berlin, på 24 poeng. Av disse 24½ bidro Holger med 6½, et halvt poeng over GM-kravet. – Blant de 11 finale-lagene finner vi også lag fra Italia, Tsjekkia, Russland, Frankrike, USA, Litauen, Estland og Polen.

Siden ICCF ikke arrangerer offisielle verdensmesterskap for lag, er denne CL-finalen det nærmeste et lag-VM vi kan komme, så vi nøler ikke med å utrope Holgers mannskap til uoffisiell verdensmester i lag-fjernsjakk!

Holger Blauhut HSG Uni Rostock (GER)
Algimantas Butnorius Margiris (LTU)
Champions League, A-finalen (2007-10)
Kommentarer: H. Blauhut (oversatt fra tysk)
Spansk parti (C95)

Mens vi spilte dette partiet, vant Butronius FIDEs Seniorverdensmesterskap og ble utnevnt til (FIDE)GM.

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 Sf6 5.0-0
 Le76.Te1b57.Lb3d68.c30-09.h3Sb810.d4
 Sbd7 11.Sbd2 Lb7 12.Lc2 Te8 13.Sf1 Lf8
 14.Sg3 g6 15.b3 c6 16.Lg5 Lg7 17.Dd2 De7
 18.a4Df8 19.Le3 Ted8 20.Ld3 Se8 21.b4Sc7
 22.Dc2 Se6 23.Se2 De7 24.Ta2 h6 25.Tea1
 Tdb8 26.axb5 axb5 27.Ta7 Dd8 28.Dd2 Kh7
 29.h4 Txa7 30.Txa7 Dc8 31.Sg3 Sc7 32.dxe5
 Sxe5 33.Sxe5 dxe5 34.Lc2 h5 35.Lb3 Se6
 36.Dd6 Dd8 37.Dxd8 Sxd8 38.Lb6 La8 39.Td7
 Se6 40.Lc3 Kg8

Hvis har posisjonell fordel og kan med 41.f3 sikre seg en varig fordel. Teksttrekket var ikke så klart, men så vakkert at jeg ikke kunne la være å spille det.

41.Sf5! gxf5

Eller 41...Lf8 42.Se7+ Lxe7 43.Txe7 c5 44.Lxe6 fxe6 45.f3 cxb4 46.cxb4 Td8 47.Txe6 Kf7 48.Txe5. Trass i de ulikefargede løperne har svart bare små remissjanser.

42.exf5 Sf4

Bedre var ikke 42...Sd8 43.Lg5 c5 44.bxc5 Lc6 45.Txd8+ Txd8 46.Lxd8+-

43.f6 Sd5

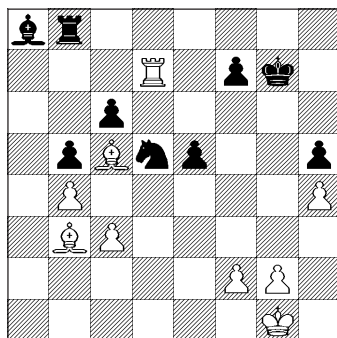
Praktisk talt tvunget p.g.a. svakheten på f7.

44.fxg7 Kxg7 45.Lc5

(diagram neste spalte)

Svart er fullstendig paralisert.

45...Te8 46.c4 bxc4 47.Lxc4 Tb8 48.f3 Kg6

49.b5 Sb6 50.Lxf7+ Kf6 51.Ta7 cxb5 52.Lxh5
 Sc4 53.g4 Lb7 54.g5+ Ke6 55.Lb4 Kf5
 56.Lg4+ Kf4 57.Le6 Lxf3 58.g6 Le4 59.Tf7+
 Ke3 60.g7 Lh7 61.h5 1-0

Anker Aasum hadde sist vinter et intervju med ham. Vi gjengir her deler av dette intervjuet:

- Enkelte hevder at sjakkprogrammene ikke bare har forandret fjernsjakken radikalt, men også ødelagt den. Kommentarer?
- *Computere har sikkert forandret fjernsjakken, men også nærsjakken. Swjaginzew's 2.Sa3 i Siciliansk forsvar er neppe tenkelig uten computeren. Men computerne har sikkert ikke ødelagt fjernsjakken.*

Hva er den største forskjellen på nærsjakk og fjernsjakk?

- *Nærsjakk kan, når man ser bort fra forbedelsene, oppfattes som sportslig, mens fjernsjakken ligner mer på vitenskapelig arbeid.*
- Antallet norske fjernsjakkspillere har gått dramatisk ned. Hva tror du kunne vært gjort for å snu denne tendensen?
- *Det er viktig å gjøre fjernsjakken kjent også for barn, for eksempel gjennom skolesjakkturneringer i denne sjakkformen. En fast fjernsjakkspalte i Norsk Sjakkblad kunne kanskje hjelpe, og også organisering av enkelte turneringer for nybegynnere i fjernsjakk.*
- Hva er det beste partiet du har spilt?
- *I fjernsjakk var sikkert min seier mot GM Blanco Gramajo i Champions League.*

DEBATT

Herr redaktør!

Du har etterlyst debatt i bladet. Jeg forsøker meg med dette.

Jeg er ivrig sjakkspiller, spiller sjakk på de fleste måter, og er medlem av både den lokale klubben, Norges Sjakkforbund og Norges Fjernsjakkforbund. Til sammen koster det meg flere hundrelapper i året.

Men trenger vi to sjakkforbund i dette lille landet? Kunne vi ikke slå sammen de to? Her må det da være store rasjonaliseringsgevinster? Ett styre istedenfor to, og ett felles medlemsblad? Det må da gi en lavere kontingent enn de jeg nå betaler til begge forbundene, for alle som er medlemmer i fjernsjakk er vel også medlemmer i Norges sjakkforbund.

Dette er ingen kritikk av den jobben du gjør med fjernsjakkbladet, du har i mange år gjort en utmerket jobb! Nettsidene til Henrik er også meget bra. Men det du skriver, kunne enten få plass på nettsidene, eller få inn som stoff i Norsk Sjakkblad, som nå holder en meget høy standard! Kunne du for eksempel ikke ha noen faste "fjernsjakk-sider" i dette bladet?

I gamle dager var det stor forskjell på "postsjakk" og "brettsjakk", så da var det naturlig med to forbund. Men i dag bruker vi alle PC, til forberedelser, analyser m.m. enten vi spiller "nært" eller "fjernt". Serveren er en flott oppfinnelse og er et digert framskritt fra de gamle postkortene. PC-en bruker jeg også til å spille online, det samme gjør mange av mine klubbkamerater, og forskjellen til serveren er ikke så stor. Jeg har forsøkt å lokke dem til å prøve serveren, men de synes det er rart at de for å spille der må de melde seg inn i fjernsjakkforbundet!

Men med ett forbund kunne jo alle forsøke

seg med serversjakk uten å betale noe mer enn kanskje en liten startkontingent?

Hilsen dobbeltmedlem

Har DU meninger om dette spørsmålet? Sett deg ned og skriv til redaksjonen!

Det følgende «innlegget» er det redaktøren selv som har forfattet, på grunnlag av innspill han har fått fra flere spillere + egne tanker:

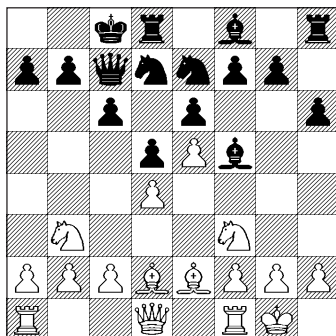
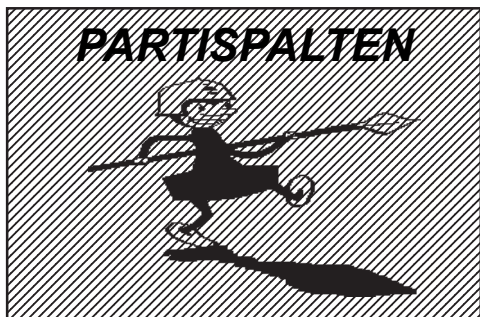
Fjernsjakk, med de beste spilleprogrammene, er den mest avanserte form for sjakk – på et enda høyere nivå enn Magnus Carlsen!

Å spille fjernsjakk er som å drive vitenskapelig forskning. Som forskeren har sine instrumenter, har spilleren sin datamaskin og sine programmer. Men like lite som det er mikroskopene selv som gjør de store oppdagelser, er det Rybka og co. som alene produserer det beste spillet. Etter mer enn 10 år med spilleprogrammer er ikke fjernsjakken avgått ved remis døden, og selv om noen klager over høy remisprosent, avgjøres det nok partier (1-0 eller 0.1) til at det kan framstå en vinner og en resultatliste. Som i andre konkurranser viser noen spillere seg bedre enn andre, ved at de over flere turneringer oppnår gode resultater, mens andre enten kan avansere på resultatlistene, eller falle tilbake. Den menneskelige faktor er, heldigvis, fortsatt avgjørende, eller som VM- og OL-mester Ivar Bern så treffende uttrykte det (som å propos til en motstander som hadde stolt litt for mye på Fritz): «Fritz + Bern må være sterkere enn bare Fritz!» Ja, heller ikke Rybka bør man stole på – en av våre beste spillere innrømmet glatt at han nylig tapte et parti fordi han hadde stolt litt for mye på Rybka!

En annen av våre toppspillere forteller at når han (en sjelden gang) taper et fjernsjakkparti, er det ikke fordi verken maskinvare eller pro-

Forts. side 23

GM Arild Haugen har bidratt til dette nummeret med to velkommenterte partier. Et eksempel til etterfølgelse!

Først et parti fra VM-semifinalen:

Arild Haugen

Wojciech Krzyzanowski

Kommentarer: A. Haugen (B12)

Det begynte å bli få partier, så jeg meldte meg likegodt på en VM-semifinale!

1.e4 c6 2.d4 d5 3.e5 Lf5

Jeg har en del dårlige erfaringer i brettsjakk i denne åpningen, men her har vi jo god tid og kan spille den rolige Short-favoritten!

4.Sf3 e6 5.Lc2 Sd7 6.0–0 Se7 7.Sbd2

Siste mote! 7.Sh4 er mer vanlig.

7...h6

EtroligTasta-trekk! En annen mulighet er 7...c5 8.c4 a6 eller 7...Sg6!?

8.Sb3

8.Te1 Tc8N9.Sf1 Lg6 10.Se3 Sf5 11.Ld3 Sxe3 12.fxe3 Lxd3 13.Dxd3 c5 14.Tf1 Le7 15.Ld2–0 16.c3 Db6 17.Dc2 Dc6 18.Le1 b5 19.a3 a5 20.De2= . P. Dominguez (2717)–G. Kamsky (2725), Wijk aan Zee 2009.

8...Dc7 9.Ld2 0–0–0

diagram neste spalte

Da var rokaderetningen fastlagt. Så var det bare å peise på!

10.a4 g5

Svart vil også angripe kongefløyen, men ligger som kjent ett trekk etter .... 10...f6 var kanskje mer på sin plass!

11.La5

Fremtvinger et angrepspunkt eller en svekkelse!

11...b6 12.Ld2 a5 13.c4!

C-linja er fristende for oppstilling av kanoner!

13...dxc4 14.Lxc4 Kb8 15.Tc1 Lg7 16.De2

Dette er faktisk spilt før!

16...Thf8

16...The8 17.Tfe1 Sf8 18.h4 Sfg6 19.hxg5 Th8 20.Df1 Tdg8 21.g3 h5 22.Sh2 Td8 23.Te3 Ka7 24.De1 Sd5 25.Sxa5 Sxe3 26.Lxe3 Se7 27.Sb3 Kb8 28.a5b5 29.Lxb5 Ka8 30.Sf3 Le4 31.De2 Ld5 32.Lc4 Tb8 33.Sc5 Dc8 34.Lxd5 Sxd5 35.g6 fxe6 36.Sxe6 Tg8 37.Lg5 Tb4 38.Sxg7 Txe7 39.e6 Tc7 40.Tc5 Tbb7 41.Kg2 De8 42.De5 Tc8 43.Dd6 Se7 44.Lxe7 Txe7 45.d5 Td8 46.De5 Txd5 47.Txd5 1–0, M. Ortiz–T. Markus (2225) Lechenicher SchachServer 2009/Telechess CLM 137.

17.Se1!

Åpner for bondefanten!

17...f6 18.f4 fxe5 19.fxe5 Sd5 20.h4

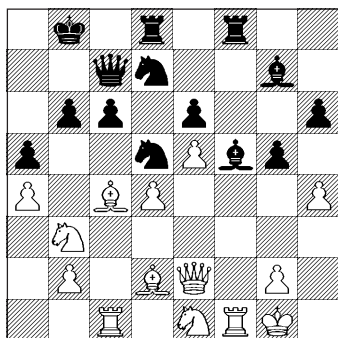
diagram neste side

Begge vingene får prøve seg!

20...Sxe5

20...gxh4 21.Lxd5 exd5 22.e6+-

21.dxe5 Lxe5 22.Sf3 Lxb2

Her er det mye morsomt!

**23.Lxg5 Lxc1 24.Lxc1 b5 25.Lxd5 Txd5
26.Sfd4 Ka8 27.axb5 cxb5 28.Le3**

1 – 0

Etter 28... Dd7 er 29.Dd2 er drepende.

Arild Haugen, Norge

Joop H.E.P. Jansen, Nederland

Landskampen Norge – Nederland, 2. bord

Kommentarer: A. Haugen. (E32)

**1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4 4.Dc2 0–0 5.a3
Lxc3+ 6.Dxc3 b6 7.Lg5 Lb7 8.e3 d6 9.Se2
Sbd7 10.Dc2**

Dd3 er mervanlig, f.eks. 10...La6 11.Sc3 (11.Dc2 c5 12.dxc5) 11...d5 12.Dc2, men dronninga ser ut til å ende på c2 uansett!

10...c5 11.Td1 cxd4

Eller 11...De7. Dette partiet spilte jeg like før i den 17. OL finalen. Jeg har spilt mot Hertel før uten suksess, og her var han tydeligvis fornøyd med remis med svart. 12.Sc3 cxd4 13.Txd4 Tfd8 14.f3 d5 15.cxd5 exd5 16.Sxd5 Lxd5 17.Txd5 h6 18.Lxf6 Dxe3+ ½–½ A. Haugen – P. Hertel, Peter, 17. OL-finale, 2. bord.

**12.Txd4 h6 13.Lh4 Dc7 14.Sc3 d5 15.cxd5
Sxd5 16.Lg3 Dc5 17.Ld3 Tfd8 18.Sxd5 Lxd5
19.0–0 Tac8 20.Dd2 Sf6 21.Lb1!**

Biskopen trekker seg rolig tilbake, men han titter mot kongen!

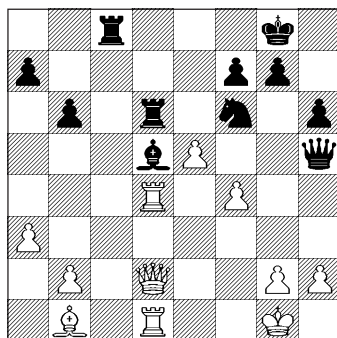
21...De7 22.Td1

Trykket begynner å merkes!

22...e5

22...Te8 23.Le5 er svært ubehagelig for svart!

23.Lxe5 Dxe5 24.e4 Td6 25.f4 Dh5 26.e5!?

Noen sjanser må man ta! 26.exd5 Txd5 27.Txd5 Dxd5 28.Dxd5 Sxd5 ser veldig flatt ut!

26...Te6 27.h3

Igjen et morsomt Tasta-trekk!

27...g6 28.Ld3

På tide å vandre mot en annen diagonal!

**28...Lb3 29.Tf1 a5 30.a4 Tc5 31.Le2 Tc2
32.Dxc2 Lxc2 33.Lxh5 Sxh5 34.Tc1 Tc6 35.g4
Sg3 36.Kf2 Se4+ 37.Ke3 Kf8**

Etter en lang nærmest tvungen sekvens er vi kommet inn i et morsomt sluttspill med en liten hvit fordel!

**38.Td8+ Ke7 39.Th8 Lxa4 40.Txc6 Lxc6
41.Txh6 Sc5 42.f5 Le4 43.h4**

43.fxg6 fxg6 44.h4 Lb1 45.h5 Sd7 46.Kd4 Sf8 47.Th8 gxh5 48.gxh5 b5 49.Tg8

49.h6 Kf7 50.Kc5 Sg6 51.Th7+ (51.e6+ Kxe6 52.Tb8 Se5 53.Txb5 Lg6 54.Kd4 Sf7 55.Txa5 Sxh6=) 51...Ke6 52.Kxb5 Sxe5 fisler ut i remis!

49...Se6+ 50.Ke3 a4 ser ikke ut til å holde til seier!

43...gxf5

43...Lb1 var et interessant alternativ!

44.Txb6 Sd7

44...Sd3 45.Tb5 Kf8

(45...a4 46.h5 Kf8 47.g5 Kg7 48.h6+ Kh7 49.e6+; 45...Ke6 46.h5 Sxe5 47.g5+; 45...Sb4 46.Txa5)

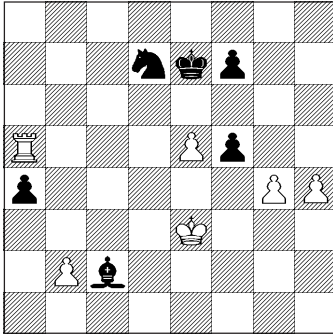
46.h5 Kg7 47.Txa5+-

45.Tb5 a4

Bedre er ikke 45...Lc6 46.Txa5 fxe4 47.Kf4 Lf3

48.h5 Kf8 49.e6 fxe6 50.Tg5+-

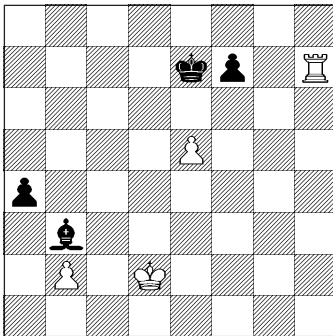
46.Ta5 Lc2

47.gxf5

47.g5 var fristende: 47...Ld1 48.Kf4 Sf8 49.Kxf5 Lc2+ 50.Kg4 Ld1+ 51.Kg3 og det er vanskelig å se et avgjørende brudd!

47...Lxf5 nå begynner det å dra seg til! **48.h5** 48.Kd4 Lc2 49.h5 Ke6 50.h6 Sf8 51.Ta6+ Kd7 52.Kc3 Lb3 53.Ta8 Ke7 54.Kd2 Sh7 55.Th8 Sf8 56.h7 Sxh7 57.Txh7

(analyse)

ser ikke ut til å være lett å vinne!]

48...f6!!

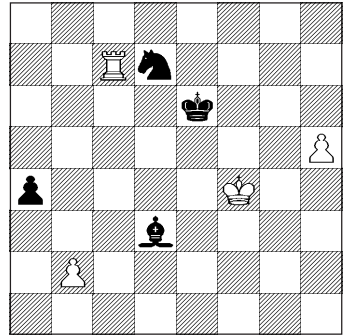
Dette pene trekket hadde jeg oversett!

49.exf6+ Kxf6 50.Kf4 Lc2! 51.Ta6+ Kf7

52.Tc6!

52.Ta7 Ke6 53.Ke3 Sf6 54.h6 Lh7 holder remis].

52...Ld3 53.Tc7 Ke6

53...Lb5? 54.Ta7 Kg8 55.Kg5 Sc5 56.h6 Se4+ 57.Kg6 Le8+ 58.Kf5 Sd6+ 59.Kf4+-

54.Ke3!!

En utspekulert felle! (54.Ta7 Sf6=)...

54...Se5?

... som svart vandrer rett inn i! 54...Lb5 ville nok holdt ut lenger!; 54...Lf5 55.h6 Kf6 56.Ta7 Kg6 57.Kf4 Le6 58.Ta6 Sf8 59.Ke5 Sd7+ 60.Kd6 Lh3 61.Ke7+ Kh7 62.Txa4 Se5 er vel en framtidig oppgave for 7 piece EGTL!] **55.h6+- Lg6 56.h7 Lxh7 57.Txh7 Sc4+ 58.Kd4** **1 – 0**

Svart kan ta bonden, men hvit mattr med tårn mot springer og bonde! Et veldig interessant sluttspill!

Det kunne fulgt: 58...Sxb2 og nå matt i 23 trekk etter 59.Th2 a3 60.Th3 Sd1 (60...a2 61.Ta3) 61.Txa3 Sf2 62.Tg3 Ke7 63.Tg6 Kd7 64.Tg2 Sh3 65.Ke3 Ke6 66.Tg3 osv.

NB! Husk å melde adresse- endring!

Våre medlemmer oppfordres til å melde adresseendring til
medlemsarkiv@fjernsjakk.no
ved flytting til ny adresse.

Dette vil lette arbeidet med bl.a. utsendelse av *Fjernsjakk*.

HVEM ER HVEM I NFSF

Styret i NFSF

President:	Raymond Boger
Visepresident:	Petter Lund
Sekretær:	Henrik Sjø
Kasserer:	Arne O. Trana
Turneringssjef:	Sven Nordal
Styremedlem:	Reidar Gramstad

Andre verv

ICCF-kontakt:	Morten Lilleøren
Redaktør i <i>Fjernsjakk</i> :	Øystein Sande
Redaktør nettside:	Henrik Sjø
Revisor:	Vidar Taksrud
Premiering:	Svein Olsen
Landskampmedaljer:	Henrik Sjø
Utsendelse av <i>Fjernsjakk</i> :	Svein Olsen
Medlemsarkiv, inn- og utmeldinger:	Svein Olsen
Historisk arkiv:	Per Lea.

Turneringsledelse

Turneringsleder NM:	Svein Olsen
Turneringsleder SNM:	Geir Brobakken
Turneringsleder Lag-NM:	Geir Brobakken
Turneringsleder Åpne servergrupper:	Svein Olsen
Turneringsleder Postgrupper:	Per-Arne Rindalsholt
Turneringsleder Lagturneringer:	Gunnar Wicklund-Hansen
Turneringsleder Landskamper:	Gunnar Wicklund-Hansen
Turneringsleder Olympiader:	Raymond Boger
Påmelding til internasjonale turneringer:	Gunnar Wicklund-Hansen.

Komiteer

Uttaks- og turneringskomite:	Sven Nordal, Geir Brobakken og Raymond Boger.
Reglements- og tvistekomite:	Vidar Taksrud, Øystein Sande og Per Lea.
Valgkomite:	Øystein Sande, Hans Olav Lahlum, Jon Friis og Bjørn Brobakken
Dokumentasjonskomite:	Roald Berthelsen, Øystein Brekke, Per Lea, Svein Olsen og Karl-Petter Jernberg.

Internasjonale stormestere i fjernsjakk

Frank Hovde (1994), Terje Wibe (1994), Petter Stigar (1996), Ivar Bern (1997), Arne Vinje (2001), Raymond Boger (2003), Arild Haugen (2006), Morten Lilleøren (2007)

«Senior International Masters» (SIM)

Øystein Sande (2000), Ferenc Seres (2001), Torger Strand (2002), Dag Orseth (2002), Edvard Sterud (2002), Peter Ilyes (2002), Bjørn Brobakken (2005), Svein Olsen (2006), Øystein Lorentzen (2007), Tor-Arne Klausen (2007), Jon Arne Rørosgaard (2007), Knut V. Hansen (2009), Rune Bergquist (2009)

Internasjonale mestere i fjernsjakk (IM)

Sverre Aarseth (1981), Karl W. Strand (1987), Rune Djurhuus (1995), John A. Kvamme (1995), Helge Gundersen (1996), Trond Romsdal (1997), Per Ofstad (1998), Bjørn Minge (2000), Eirik T. Gullaksen (2001), Kjell Tore Sandum (2001), Sven Nordal (2003).

Internasjonal kvinnelig IM i fjernsjakk

Mary Klingen (+) (1992).

Æresmedlemmer

Sverre Halvorsen (+), Roald Berthelsen, Edvard Sterud, Øystein Sande.

NFSFs hederstegn

Rolf W. Tangen, Jon Friis, Sven Nordal, Arnfinn Helgeland (+), Roald Berthelsen, Per Tonstad, Roald Ljunggren, Johs Agnalt (+), Per Øverby Hagen (+), Per Lea, Unni Kvil Nordal, Svein Olsen, Øystein Sande, Vidar Taksrud, Per-Arne Rindalsholt, Frank Hovde, Terje Wibe, Petter Stigar, Ivar Bern, Henrik Sjø, Edvard Sterud, Finn A. Wister, Thor Løvholt (+), Håkon Anda, Øystein Lorentzen, Gunnar Wicklund-Hansen, Raymond Boger, Arild Haugen, Morten Lilleøren, Tor-Arne Klausen,

ICCFs æresmedlemskap

Roald Berthelsen.

Internasjonale dommere i postsjakk

Sven Nordal, Roald Berthelsen, Raymond Boger..

Nye medlemmer

3172 Bjørn Salvesen Postboks 82
7261 Røros

Forts. fra side 19

En av de sjakkpedagogene jeg har størst respekt for, Dan Heisman, anbefaler at man arbeider mye, nesten utelukkende, med kombinasjoner og tankeprosessen fram til beslutninga om å gjøre et trekk, helt til man er langt opp mot mesterstyrke. I forbindelse med dette føyer han til at det antakelig er best å jobbe med materiellgevinstoppgaver, mindre med matter. Jeg skjønner poenget hans. Men jeg antar også at betydningen av mansubat blir noe nedvurdert om man kun ser på betydningen av mønstergjenkjennelsen og hvor ofte man vil komme i den slags stillinger når man sitter ved brettet. For det er ikke de konkrete sidene ved

mansubat som har mest å si: Det er det tvingende i situasjonen, som er av en slik karakter at selv nybegynnere og småtasser kan fatte at noe drastisk må gjøres, som er det avgjørende. Og når de så på denne måten utvider perspektivet sitt fra den enkle byttehandelen og vender seg til å arbeide med stillingene på denne måten, ja så skapes også automatisk den rette tenkemåten for å bli en god sjakkspiller.

Det faktum at de ved enden av trekkrekkefølgen (enten er det matt eller ikke!) heller ikke trenger å bruke tid på å vurdere om stillingen er ok eller ikke, bidrar til å styrke nettopp dette resonnementet.

Det er derfor ikke meg eller andre kritikere som avgjør om dette er en god bok. Alle som har tilgang til ratingtabellene for norske spillere, kan selv gå inn og se. Det er nok de ovennevnte lilleputtene som allerede har svart på det.

Til sist en takk til Johnsen og Mihajlov for at de har vært behjelpelige og svart på spørsmål denne anmelder hadde underveis.

Og ja: Skulle noen fjernsjakkspillere nå lure på hvorfor de har behov for å befatte seg med en bok som først og fremst angår brettssjakkspillere, så er svaret ganske enkelt: Det er ved å arbeide med slike oppgaver vi lærer oss å visualisere brett og brikker. Det trenger vi ikke bare ved brettet, den evnen har vi også behov for når vi leser sjakkbøker. Om vi er gode til dette, trenger vi ikke ta fram brett og brikker (i alle fall ikke hver gang). Og sjakkbøker leser fjernsjakkspillere mye av. Selv i disse datatider er sjakkbøkene en nødvendighet. Som vi dermed blir flinkere til å lese :o)

Og om noen ikke har fattet det ennå: Denne boka er en utmerket introduksjon til verdens eldste litterære sjakktradisjon – mansubat.

Har du spilt et godt parti?

Send det til redaktøren!

Roald Berthelsen:

Postsjakk-OL gjennom tidene (del 8)

10. OL-semifinale, gruppe 3 (1982-1988)

Det gikk altså ikke så bra for Norge i den 9. OL-semifinalen. Spørsmålet var om vi kunne mobilisere på nytt et slagkraftig lag med tanke på å nå en ny OL-finale. Våre beste spillere ble kontaktet med ønsket om at vi ville så gjerne gjenta bedriften fra 8. OL/semi og spille i den høyeste divisjonen igjen.

Forbundets uttakningskomite fikk positive reaksjoner fra våre tre IM-ere Edvard Sterud, Terje Wibe og Øystein Sande og det ble kvittert med at de fikk ansvaret for de tre fremste bordsplaseringsene. Øvrige spillere i laget var Per Ofstad, Vidar Taksrud og Odd K. Lie. På papiret var nok dette et av de beste lag som vi kunne stable på beina i begynnelsen av 1980-åra, noe som også de individuelle resultatene etter hvert kom til å vitne om. Lagets beste poengplukkere ble Vidar Taksrud (bord 5) med fabelaktige 10 p. av 11 partier. Øystein Sande (bord 3) kom like etter med 9½ poeng. Begge to ble også de beste poengplukkerne ved sine respektive bord. Taksrud klarte turneringens oppsatte IM-norm med god margin.

Også Sterud, Wibe, Sande hadde gode marginer ved sine bord. Øystein hadde et særdeles godt 1980-tall. Mens turneringen pågikk, rakk han med å bli norgesmester, delta i landskamp mot Canada, NPSF 40 cup-finale, Nordisk 5-landskamp, og ikke minst hadde han tid til å spille i en ren VM-finale(!) og jeg er likevel ikke helt sikker på at jeg har fått med meg alt hva denne postsjakkens ridder maktet akkurat disse åra.

Si den turnering som løper feilfritt fra begynnelsen til slutt; Ingen OL i hvert fall. Ved Øysteins bord skjedde merkelige saker. Lagleder Nordal rapporterte i lagbulletinen at "Romanias spillere, Dänet, måtte trekke seg fra videre spill.

Romanias lagleder, E. Hang, ville derfor gå inn som reserve. Problemet var bare at Romania allerede hadde brukt opp sin tillatte kvote (2) reserver. Turneringslederen hadde derfor valget mellom bedømmelse eller å la Romania tape partiene. Han bestemte seg for at Dänets partier skulle gå til bedømmelse, noe Romania aksepterte.

Så slår imidlertid ICCF (Erik Larsson) til: Turneringslederens dom oppheves og Hang får allikevel lov til å spille. Man setter altså lett og elegant turneringsreglementet til side. Det er vel tvilsomt om Larsson har tenkt nøye gjennom hvilke konsekvenser dette kan føre med seg. (Uansett: Det ble 1-0 mot Romania, red.anm.)

Innen det norske laget var moralen høy og lagleder Sven Nordal skal ha kompliment for god ledelse og bulletintjeneste.

Øystein Sande skrev i *Postsjakk* en "dagbok" fra turneringen og som gjennomgangstema hadde han matchen mot hovedkonkurrenten Vest-Tyskland, og vi går inn ved bord 4 og ser hvordan Per Ofstad behandler tyskeren i et vespilt parti. Men først tabellen som viser at Norge nok en gang kvalifiserte seg til finalen.

1. NORGE	48,5 p.
1: E. Sterud	7½ (+4=7-0)
2: T. Wibe	7½ (+5=5-1)
3: Ø. Sande	9½ (+8=3-0)
4: P. Ofstad	7 (+5=4-2)
5: V. Taksrud	10 (+9=2-0)
6: O. K. Lie	7 (+7=0-4)
2. Italia	47
3. Vest-Tyskland	44
4. Israel	40,5
5. England	39,5

6. Spania	36
7. Østerrike	35
8. Belgia	31,5
9. USA	31
10. Romania	21
11 Chile	7,5
12 Peru	6,5

Matchresultatene for Norge ble som følger:

Norge - Italia 3-3, N. - Belgia 5½-½,

N. - England 2½-3½, N - USA 3-3,

N. - Romania 5½-½, N. - Østerrike 4-2,

N. - Peru 6-0, N. - Israel 3½-2½,

N. - Vest-Tyskland 3½-2½,

N. - Chile 5½-½, N. - Spania 4-2.

Manfred Schäfer (BRD)

Per Ofstad (N)

Dronning-gambit

1 d4 d5 2 c4 c6 3 Sf3 Sf6 4 Sc3 e6 5 Lg5 dxc4!

En gammel og stadig populær variant, som bl.a. Kasparov har kvasset sitt talent med å spille mot. Utropstegnet er satt fordi varianten fører til en stillingstype som ser ut til å passe P.Ofstad helt utmerket.

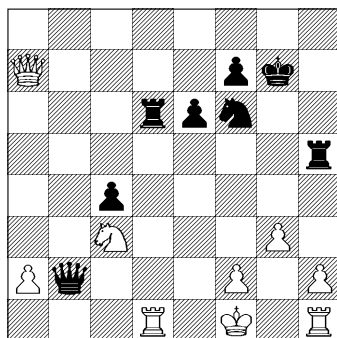
6 e4 b5 7 e5 h6 8 Lh4 g5 9 Sxg5 hxg5

Den meget spekulative og uklare varianten 9-Sd5!? 10 Sxf7 Dxh4 11 Sxh8 osv. er bl.a. behandlet i en teoriartikkel av A C van det Tak her i POSTSJAKK nr. 2/1984.

10 Lxg5 Sbd7 11 exf6 Lb7 12 g3 c5 13 d5 Lh6 14 Lxh6 Txx6 15 Lg2

I partiet Uhlmann-Enders, DDR 1985, skjedde 15 Dd2 Dxf6! 16 Lg2 Se5 17 0-0-0 18 De3?? Txx2! og svart vant.

15 - b4 16 Se4 Sxf6 17 Da4+ Kf8 18 Sxc5 Lxd5 19 Dxb4 Kg7 20 Lxd5 Dxd5 21 Db7 De5+ 22 Kf1 Td8 23 De7 Td6 24 Dxa7 Th5! 25 Sa4 Db5 26 Sc3 Dxb2 27 Td1

27 - Dxc3! 28 Txd6 Df3 29 Kg1 Te5 0 - 1
Anm. Ø. Sande i POSTSJAKK nr. 1/1987.

Rettelse:

Vinneren av den 9 OL-finalen var England foran Vesttyskland og Sovjet Unionen.

Kåre Falkeid

fra Stavanger døde i sommer, 73 år gammel. Han var i en årrekke, sammen med Sverre Halvorsen, en av ildsjelene i Stavanger Sjakkklubb. Han vant flere klubbmesterskap, og spilte et par ganger i øverste klasse i landsturneringene. Dette bladets redaktør hadde i årene rundt 1960 gleden av å være hans klubbkamerat, sammen med bl.a. våre to andre seniorspillere: Einar Andreassen og Alf Natskår.

I postsjakk var han aktiv først på 70-tallet, og han huskes særlig for sitt glimrende resultat på det norske laget i gruppespillet i det 8. OL, da man med 9/11 sikret seg IM-inntegning og bidrog sterkt til norsk finalespill (se *Fjernsjakk* 3/09 s. 8). Dessverre fulgte han aldri opp denne suksessen, og trappet ned både brett- og postsjakken på sine eldre dager.

FRA LABORATORIET (4)

ved Morten Lilleøren (mortlille@hotmail.com)

(De fire første artiklene i denne serien stod i Fjernsjakk nr. 1, 2 og 4 2009 og nr. 2 2010.)

SJAKK OG MATT

(Forts. fra forrige nummer.)

Mattbilder: katalogisering og nomenklatur

Så over til den teoretiske delen. Noe av dette er god veiledning, men det er også såpass mye unøyaktigheter i dette materialet at det bør kommenteres, slik at leseren har et korrektiv underveis: Den viktigste delen er forsøk på å katalogisere og navngi mattbilder i form av et sk. mattalfabet.

Oversikter over mattbilder har en lang historie, Så vidt jeg vet, var engelskmannen Arthur Saul først ute i ”The famous game of chesseplay” i 1614. Denne boka kom i flere utgaver, og i 1640 ble skolematten omtalt ved navn her, så når den nå også står i alfabetet, er det 370 års praksis som taler for at dette er den korrekte betegnelsen :o). William Fiske forteller at også islendingene navnga forskjellige mattbilder (vi burde kanskje tittle litt i disse kildene og benytte noe av dette materialet i framtida?).

Jeg har forskjellige historiske bøker som inneholder slike oversikter (bl.a. en med den talende tittelen ”Typische Mattstellungen” fra 1907). Jeg har selvsagt ikke noe nær full oversikt over litteraturen på området, men her er noen tråder og tanker: Det virker som om tyskerne har holdt seg for seg selv – i alle fall er bøkene til Kurt Richter (*Kombinationen*: 1936 og *Schachmatt*: 1950) og seinere Karl Colditz, som med ”Schachkombinationen” har skrevet den beste kombinasjonsboka jeg har lest, i det hele tatt ikke med i de andres oversikter. Også Awerbachs avhandling ”Schachtaktik für

fortgeschrittende” (tysk utgave 1979) faller inn i denne kategorien

Den andre ”retningen” begynner med Renaud og Kahn, som i 1947 utga ”L’art de faire mat” (the art of checkmate, eng. utg. 1953). Det fortsatte med ”The art of attack”, Vukovic (1959) og har bla hatt Jonathan Tisdall (*Improve your chess now*, 1997) og Murray Chandler (*How to beat your dad at chess*, 1998) som etterfølgere. Det som skiller disse to tradisjonene fra hverandre, er at mens den ”tyske” tradisjonen har forsøkt å systematisere selve bildene av mattene, har den andre retningen forsøkt å karakterisere mattene ved å sette navn på dem. Begge deler har fordeler og bakdel. Ved å få en systematikk i selve mattbildeinndelinga, vil det hele føye seg sammen i et mønster, som kan huskes og delene kan settes i forbindelse med hverandre. Ved å føye til navn på mattbildene, gis leseren en ekstra assosiasjon, noe som gjør at det er lettere å huske bildene. Og det er lettere å holde to ganske like mattbilder fra hverandre når man vet at det ene heter arabisk matt mens det andre heter Anastasias matt.

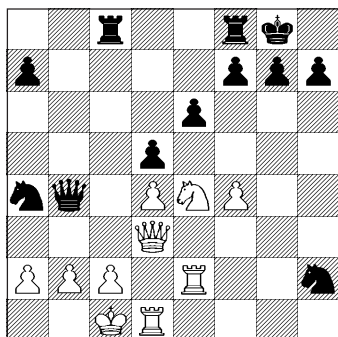
Denne nomenklaturen begynner nå å få noen år på baken, og enkelte av navnene begynner å bli innarbeidet. Nye kommer til etter hvert. Sverre Johnsen har fulgt denne tradisjonen, og forsøkt å tilpasse mattbildene til alfabetet. Dette siste har ikke falt heldig ut. For det første innebærer dette at systematikken i bildene blir helt fraværende, idet mattbildene tilpasses noe utenforstående (alfabetet), og således ikke sorteres etter sin innbyrdes sam-

menheng qua bilder. For det andre er det slik at nomenklaturen i utgangspunktet ikke har hatt dette utgangspunktet (og dessuten kommer fra andre språk). Dermed blir det ingen matter for noen bokstaver, mens andre får for mange. Ovennevnte A og A fører derfor til at arabisk matt får første bokstav (det skulle bare mangle, den er nok også bokas eldste :o), mens Anastasia ender under n (for nastasia, skulle jeg anta :o). Verre går det med sekkematten, som så vidt jeg vet, er et godt innarbeidet norsk mattbilde- navn. Betegnelsen er fraværende, da skolematten har tatt s-en, mens det ikke var noe mattbilde som startet med å. Så ”sekkematten” endte som ”åttenderadsmatt”. Mattbildet er dog det samme. Mangt kan videre sies om dette utvalget, men her har det nok gått litt for fort.

Jeg skal kommentere to forhold til. Resten får vi ta på kammeret. I en oversikt som denne er det helt åpenbart at matt med to tårn burde vært med – det jo noe av det første vi lærer oss. Videre fins det flere oppgaver med dette mattbildet i boka. Jeg har dessuten kommet over to bra navn på dette mattbildet, gressklippermatt (Chris Ward) og trappematt (NSB). Begge deler gir et godt bilde av hva matten innebærer. Her er et (godt) eksempel fra boka:

(42) Hvit matter – Svetoslav Mihajlov
Middels oppgaver – 2008

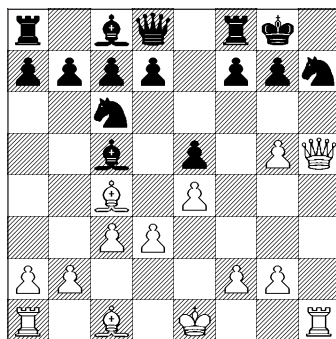
1.Sf6+ gxf6 (1...Kh8 2.Dxh7#) **2.Rg1+ Kh8** (2...Sg4 3.Txg4+Kh8 4.Dxh7+Kxh7 5.Th2#) **3.Dxh7+ Kxh7 4.Txh2#**. Dette mattbildet er «gressklippermatten»

I en framtidig utgave er muligens det første å foretrekke, fordi bokstaven G da bør være ledig. I dag innehas den av Grecos matt. Problemet er at Greco aldri utførte denne matten. Dvs han fikk en gang opp selve mattbildet, men ikke etter å ha utført den ”teknikken” som nå knyttes til matten. Det Greco gjorde, var dette:

Greco, Gioacchino – NN (C54)

Europe Europe, 1620

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lc4 Lc5 4.c3 Sf6 5.Sg5 0–0 6.d3 h6 7.h4 hxg5 8.hxg5 Sh7 9.Dh5 Ifølge min partibase ga svart opp etter dette. I henhold til R&K fortsatte partiet med:

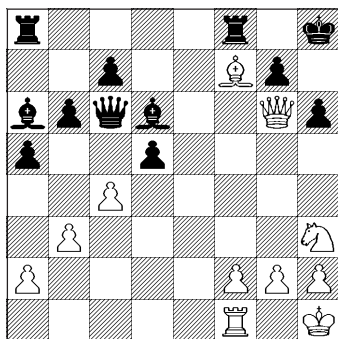

9...Te8 10.Dxf7+ Kh8 11.Txh7+ Kxh7 12.Dh5#. Det er dette mattbildet som er opphavet til det som nå betegnes som «Grecos matt» **1 – 0**.

Det som står hos J & M, er dette:

G Grecos Matt

(diagram neste side)

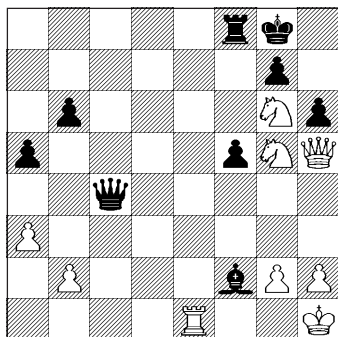
1.Sg5hxg5 2.Dh5#.

Det er ikke deres feil at det har blitt slik. Ut fra et litteraturstudium har jeg kommet fram til følgende: Renaud & Kahn gjenga i 1947 Grecos matt slik den opprinnelig var, men føyde til som en del b, pga det identiske mattbildet, det som nå gjengis som Grecos matt. Noen år seinere satt Vukovic i Beograd og hadde muligens bare tilgang til den franske utgaven av R&K, på et språk han (kanskje) ikke behersket. Dermed ble de to mattene hos R&K "slått sammen" og kun den mest iøynefallende ble beholdt. Og deretter har etterfølgende forfattere gått i Vukovics fotspor. Greco stakkar, døde for nærmere 400 år siden og kan ikke forsvare seg. (Omtrent) Slik oppstår og forplanter sjakkens myter seg...

Ifølge min partibase var det Zukertort som først anvendte denne mattmekanismen.

Johannes Hermann Zukertort Sigismund Hamel

England, corr. 1873. (B00)

31.Se7+Kh8 32.Dg6 1-0

Dessverre er det her en springer, ikke en løper som dekker feltet g8. De neste to som jeg har registrert med denne mekanismen, er Blackburne og Pillsbury. Og de har jo allerede fått navnet sitt knyttet til andre matter. Det skal ikke være enkelt....

Denne kritikken er såpass omfattende fordi jeg mener at kjennskapen til matter er en viktig del av spillestyrken, og alt som bidrar til å forøke denne forståelsen er et gode. Jeg har kommet til at det som bør gjøres, er å forene de "to skolenes" tilnæringsmåter, ved å bruke mønstertilnærminga som overordnet katalogiseringsinstrument, for deretter øke gjenkjennelsesmuligheten ved også å navngi de konkrete mattbildene. Også Johnsen opplever at mattalfabetet ikke dekker hans behov, da han i undertekstene til stadighet påpeker likheter mellom mattbilder som ikke er forente i alfabetet...

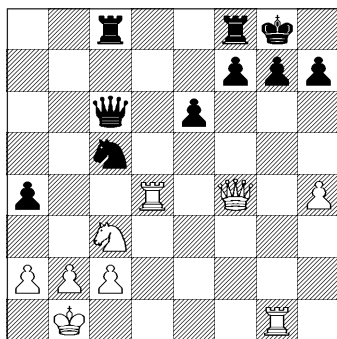
Et kommende nummer av *Fjersnjakk* vil jeg vie en artikkel til mattbildene, og hvordan de kan (og bør) systematiseres.

Til sist et par anmerkninger til to begrep innafør taktikk: Det engelskmenn kaller for *decoy* and *deflection* blir på tysk til *Ablenkung* und *Hinlenkung*, fine "parord" for to mekanismer som har mye til felles, men motsatt hensikt. På norsk er vi ikke så heldige: Avledning godt innarbeidet i språket, og brukes også i sjakk. Men når det motsatte omtales som henledning, klarer jeg ikke å følge med. Dette er et lite brukt ord. Dessuten har vi et mye bedre uttrykk for det i sjakknotasjonen: Da kombinasjonsencyklopedien i sin tid kom ut, sto dette taktiske elementet omtalt som "dirigering". Riktignok på svensk, men det er like bra på norsk.

Videre begrepet "fjerning av forsvar". Dette er tvetydig, og kan dels omhandle en brikke som forsvarer en annen (eller et felt), dels en

brikke som står foran og altså dekker en annen brikke(eller et felt). Begge to forsvarer jo den andre brikka, men hver på sitt vis. Dermed blir imidlertid begrepet ambivalent, da det rommer to ganske forskjellige foreteelser. Tyskerne har løst dette med å innføre *Zerstörungsoffer* for den siste klassen. Jeg har sett ordet ”ødeleggelsesoffer” på norsk. Det klinger imidlertid ikke så bra. Først vil jeg gi et eksempel på hva det er tale om:

(25) Hvit matter - Svetoslav Mihajlov
Middels oppgaver – 2008

1.Txg7+ Kxg7 (1...Kh8 2.Dh6 Dh1+ 3.Td1 Dxd1+4.Sxd1 Tfd85.Dxh7#)**2.Dg5+ Kh83.Df6+ Kg8 4.Tg4#**

Dette er et nokså rettlinjet eksempel, det fins flere i boka. Tårnet sprenger kongestillingen åpen. Jeg vil foreslå at et slikt trekk for framtida benevnes som ”panserbryter” Det er en nokså nøyaktig beskrivelse. (En annen mulighet er å kalle det for ”selvmordsbomber”. Også det er et godt bilde på dette taktiske elementet. Dessverre er nok ikke uttrykket politisk korrekt nok til å kunne bli en del av sjakkens vokabular :o). Boka ville uansett tjent på å skille ut denne klassen fra den andre gruppen som går under begrepet ”fjerning av forsvar”.

Når så mye er sagt, skal det tilføyes at dette bildet gir et urettmessig inntrykk av Johnsens bidrag. Dels fordi det også står mye bra der, f.

eks. om hvordan man skal jobbe med slike stillinger, dels fordi det som omtales ovenfor også er instruktivt, selv om det kan kritiseres. Johnsens tekst har rett og slett hatt den vanskelige å havne i lag med et stjernebidrag i denne boka. Hadde det vært snakk om en ordinær samling treningsoppgaver, hadde teori- og instruksjonsbidraget også holdt mål. Slik er det dog ikke – Mihajlovs oppgaver er slik at de burde vært en ledsaget av en teoretisk tilnærming til oppgavene som holdt samme nivå.

Oppsummering

Hvorfor en så lang kommentar til en liten bok? De som har lest til hit, har vel allerede forstått at undertegnede er begeistret for manubradisjonen, og synes det er meget bra at det kommer nye tilskudd til den. Videre at jeg i årevis også har vært misnøyd med at sjakk-litteraturen har kommet så kort når det gjelder katalogisering av matter, mattmekanismer og begrepsbruk. Disse forholdene fikk jeg nå anledning til å ta opp. . .

Det fins også andre grunner til å foreta en grundig drøfting: Om man følger litt med i norsk brettssjakk, kan man ikke unngå å legge merke til aldersforskyvningen som nå har pågått en del år. Jeg har i tillegg lagt merke til en liten detalj de siste to årene, nemlig den veritable framgangen lilleputtene i OSS har hatt. Det er (til nå) 5 spillere derfra (Lars O. Hauge, Samuel Riiser, Sebastian Mihajlov (ja, det er sønnen!), Armin Gholami og Ulrik Olsen) jeg har i tankene. Jeg har over tid hatt anledning til å følge deres utvikling litt på avstand, og jeg har vært forbauset over framgangen deres. Den er betydelig, også når vi tar høyde for alderstrinnet (de er født 1998-99). Denne boka er nok ikke hele årsaken til dette fenomenet, men uten at jeg har spurt direkte, regner jeg med at den har spilt en ikke ubetydelig rolle.

Forts. side 13

TURNERINGSBAROMETER

TURNERINGSSJEF:

Sven Nordal,
Tangenvn. 101, 1450 Nesoddtangen.
Tlf. 66 91 29 69
E-post: turneringssjef@fjernsjakk.no

Åpen kl.

	N	M
M		

Turneringsledere

NM 2009: Svein Olsen

NM 2010: Svein Olsen

NM senior 2010: Geir Brobakken

21.NM for lag: Geir Brobakken

Åpne servergrupper: Svein Olsen

Åpen klasse, post:

Per-Arne Rindalsholt
Frøydis vei 17A, 1185 Oslo
Tlf: 22 28 75 94 (pr.)
per-arne.rindalsholt@siriusit.com

Klasseinndelingen

Foruten NM (mesterklassen) er det to klasser i de nasjonale turneringene, kl. A og kl. B. Gruppene spilles på server. Hver gruppe består av 4 spillere, og det spilles dobbelt-runde, dvs. 6 partier på hver spiller. Betenkningstiden er 40 dager på 10 trekk. Kl. A er for spillere med rating 1400 og oppover, kl. B for spillere med rating 1600 og nedover. Det er mulig å melde seg på til flere grupper. Gruppene startes så snart det er tilstrekkelig mange påmeldinger.

Vinnere i kl. A vil kunne få mulighet til opprykk til NM (mesterklassen). Vinnerne i kl. B rykker opp til kl. A.

For turneringer spilt med vanlig post opererer vi inntil videre med én klasse, Åpen klasse. Antall påmeldinger bestemmer om det spilles enkelt eller dobbelt runde. Betenkningstid 30 dager på 10 trekk.

Alle gruppevinnere premieres.

Påmelding

For alle klassene er startkontingenten kr. 100, som sendes til NFSFs konto 1822.23.47307. Husk å oppgi medlemsnummer, formidlingsform og klasse!

Turneringer

INM 2010 er nå 40 av 66 partier avsluttet, men det er fortsatt for tidlig å peke ut noen favoritt. **ISenior-NM 2010** gjenstår kun 8 partier. Einar Andreassen er ferdigspilt med 7/9, og kan bare tas igjen av Eigil Lindhom og Terje Hagen.

I 21. NM for lag gjenstår 2 partier på 1.bord. 3 lag kjemper fortsatt om seieren.

I 17. OL-finale har vårt mannskap 18,5 poeng på 38 partier.

I 18. OL-forgruppe 5 har det norske laget 11 poeng på 29 partier.

I 8. EM for lag er det norske laget ferdigspilt med 27 poeng på 72 partier, noe som gir siste plass. Reidar Gramstad, med 4,5/9 på bord 6, hadde høyest score av de norske.

I NATT VI er gjenstår fortsatt 1 parti for vårt lag. Laget har 37,5 poeng på 79 partier.

NM/A/9 er ferdigspilt. Ole Hegelund vant med 5,5/6, hele 3 poeng foran Anders Sten Johansen på 2.plass.

Landskamper

Pr. 27.08.10 er stillingen i de pågående landskampene:

Norge - Nederland	24 - 15
Norge - Frankrike	4 - 4
Norge - Sveits	16 - 15

Nye medlemmer

melder seg inn i Norges Fjernsjakkforbund (NFSF) ved å sende en e-post til kasserer@fjernsjakk.no med navn og fødselsdato. Medlemskontingenten for 2010 er kr 435, for ungdommer (inntil 25 år, dvs. født i 1985 eller seinere) kr 200.

Ventelister

Ingen

Påmelding til internasjonale starter

Påmelding til internasjonale turneringer skjer gjennom Gunnar Wicklund-Hansen (g-wicklu@online.no). Når det er skjedd, betales den til enhver tid gjeldende avgift til NPSFs kasserer.

NM 2010	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Sum
1 Ola P. Mogstad	--	1	½	½	½	½							
2 Terje Torgersen	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Egil Fagerbekk	½	1	--		½	1				1	1		
4 Henrik Sjø	½	1		--	½	½			½	1			
5 Einar Andreassen	½	1	½	½	--	½	½	½	0	1		½	
6 Alfred C. Lilleeng	½	1	0	½	½	--	½	½	½	1	1	½	
7 Rune Andersen		1			½	½	--		½	1		½	
8 Trond Glørstad		1			½	½		--	½			0	
9 Hans Olav Lahlum		1		½	1	½	½	½	--	1		½	
10 Roger Løvås		1	0	0	0	0	0		0	--	0	0	
11 Edvard Sterud		1	0			0				1	--		
12 Terje Hagen		1			½	½	½	1	½	1		--	

Senior-NM 2010	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Sum
1. Gunnar W.-Hansen	--	1	0	0	1	½		½	1	0	
2. Øystein Sande	0	--	0			½		½	0		
3. Einar Andreassen	1	1	--	½	1	1	½	½	1	½	7
4. Terje Hagen	1		½	--	1	½		½	1	½	
5. Alf Natskår	0		0	0	--	0	0	0	0	0	
6. Jon Friis	½	½	0	½	1	--	½	½	1	0	4½
7. Petter Lund			½		1	½	--		½	0	
8. Bjørn Lund Nilson	½	½	½	½	1	½		--	½	½	
9. Alfred C. Lilleeng	0	1	0	0	1	0	½	½	--	½	3½
10. Eigil Lindhom	1		½	½	1	1	1	½	½	--	

Den 17. OL-finalen

	Estland	Ukraina	Danmark	Sveits	Tyskland	USA	Kroatia	Russland	Spania	Romania	Italia	Nederland
1. Raymond Boger					½							
2. Arild Haugen	½	½	½	½	½		½		½	½	½	
3. Holger Blauhut	1	½	½			½	½		½		½	
4. Cato Bekkesletten		½				½	½	0	½		½	½
5. Ole Kr. Førresdahl	½		½	½		½	½				½	
6. Svein Olsen	0	½	½		½	½			½	½	½	

Det 8. europeiske lagmesterskap. Førgruppe

	ESP	ITA	DEN	AUT	FIN	SUI	BUL	SWE	ENG
1. Roy Ellis	0	0	0	½	1	½	½	0	0
2. John Martin Johansen	½	½	½	½	½		½	0	½
3. Henrik Sjøøl		0	0	½	0	½	½	½	1
4. Hans Olav Lahlum	½	0	1	½	0		½	½	0
5. Egil Fagerbekk	0	0	1	0	½	½	0	0	½
6. Reidar Gramstad	½		½	½	½	½	½	½	½
7. Jon Friis	½	½	0	½	0	½	½	½	½
8. Alfred C. Lilleeng	½	½	½	½	0	0	½	½	½

Innbydelse til Åpne servergrupper i NM i fjernsjakk

Norges Fjernsjakkforbund (NFSF) inviterer alle tidligere og nye medlemmer til å delta i åpne servergrupper i NM i fjernsjakk 2010.

(Dette er grupper utenom selve Mesterklassen der det spilles om norgesmestertittelen.)

Servergruppene er på 4 spillere som spiller dobbelt-runde, dvs. hver 6 partier. Gruppene starter fortløpende.

Servergruppene er inndelt i klassene A og B etter rating (ICCF eller Norges Sjakkforbund/FIDE). Klasse A er åpen for spillere med rating fra 1400 og oppover og klasse B for spillere med rating fra 1600 og nedover. Spillere med rating mellom 1400 og 1600 kan velge klasse. Spillere uten rating spiller i klasse B hvis de ikke vil søke klasse A på grunnlag av tidligere resultater. Det er mulig å melde seg på til flere grupper.

Påmelding med rating og eventuelt søknad om klasse sendes til : turneringssjef@fjernsjakk.no.

Gruppevinnerne i klasse A vil kunne få mulighet til opprykk til NM (mesterklassen).

Betenkningstiden er 40 dager pr. 10 trekk. Turneringene spilles på ICCFs server, og ICCFs regler for serversjakk gjelder.

Startavgift kr. 100. Det blir premiering av alle gruppevinnere.

Den 18. OL-semifinalen

	Spania	Irland	Østerrike	Russland	Litauen	Australia	Slovakia	Nicaragua
1. Øystein Rognes	½	½	½	½	0		½	
2. Arne O. Trana		½	½	½	½	0		
3. Øystein Hole	0		½	½	0		½	
4. Henrik Sjøl				½	½	½	½	
5. Hans Olav Lahlum	0	½		0		½	0	½
6. Trond Glørstad	½		½					½

Det 21. lag-NM

er nå inne i sluttspillfasen, og det er fortsatt usedvanlig jevnt mellom hele tre (!) av de fire lagene:

1. To Arne og en Raymond 10,5(2)
2. Akademinsk Sjakklubb 10,5
3. Team Cato 10 (2)
4. Sjakkuglene 3

De gjenstående oppgjørene er bare partiene på første bord mellom Raymond Boger og Pål Andreassen (Team Cato), der Raymond bare trenger 1-1 for å sikre sitt lag mesterskapet
Leserne kan selv følge disse to partienepå NFSFs nettsider.

Forts. fra side 8

gramvare kom til kort. Det var rett og slett hans egen stillingsvurdering som på et kritisk punkt hadde vært for dårlig, altså at en mulig stilling som både han og spilleprogrammet hadde vurdert som spillbar, viste seg likevel ikke å være det. I tillegg peker han på det velkjente fenomenet at programmene (ennå?) er ganske upålitelige i sluttspillfasen, så det er fortsatt uhyre viktig å ha gode sluttspillkunnskaper! F.eks. er de fleste programmer ganske raske med å komme opp med +- eller -+ med bare én bondes overvekt, mens bare den erfarne spiller har den spilleforståelsen som forteller om overvekten er nok til å vinne eller ikke.

En av våre beste spillere uttrykker det slik (i en mail): «Jeg har alltid oppfattet at jeg befinner meg i en studie- og forskningssituasjon når jeg har spilt postsjakk. For meg kommer konkurranseaspektet i andre rekke – utforskinga av stillingens mulighet kommer først. Om motstamderens nivå er blitt hevet, er dett i så måte bra. Vi kommer, ved felles innsats dermed nærmere en korrekt oppfatning av det hele. Hvis både motstander og jeg har spilt bra, er jeg fornøyd med utbyttet (...). Sett under denne synsvinkelen er og blir sysselen den samme.»

Returadresse: Svein Olsen,
Odinsvei 22, 1746 Skjeberg.

Husk å melde adresseendring!

B

Porto betalt
ved
innlevering
P.P. Norge

Spill serversjakk!

Sjakkspill på server er den nye standarden for det som tradisjonelt har vært postsjakk.

Serversjakk er den moderne måten å spille sjakk på, og spillerne er kjempefornøyde. Vi arrangerer nå både NM, lag-NM, junior-NM og flere landskamper med spill direkte på serveren til ICCF (det internasjonale postsjakkforbundet). Du kan også spille ulike internasjonale turneringer. Både nasjonale og internasjonale turneringer blir ratet (se /www.iccf.com).

Etter at du har meldt deg på i en turnering, får du tilsendt et passord og kan fritt operere partiene dine på serveren. Du flytter bare en brikke på diagramstillingen for hvert parti. Serveren holder greie på stillingene og betenkningstidene, og du får tilsendt en e-post hver gang det er gjort et nytt trekk.

Som medlem i Norges Fjernsjakkforbund får du tilsendt medlemsbladet ***Fjernsjakk*** fem ganger i året. Les mer om tilbudene våre på www.fjernsjakk.no. Du kan også ta kontakt med noen av oss i forbundet som står oppført med navn, adresse, telefon og e-post på side 2 i dette bladet.

Lykke til med nye utfordringer i sjakk!